

Religiózní krajina Česka, Praha 12. 12. 2008

*Zdeněk Kučera, **Pavel Chromý

*kucera12@natur.cuni.cz, **chromy@natur.cuni.cz

UK v Praze, PřF, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Albertov 6, 128 43, Praha 2

Vzrůstající zájem humánních a historických geografů o současné trendy v kulturní či regionální geografii přináší i do našeho prostředí nová a netradiční témata, mezi která patří např. výzkum časoprostorových souvislostí vývoje religiozity, sekularizace společnosti a projevů těchto procesů v krajině. Těmito slovy by se dal charakterizovat workshop Religiózní krajina Česka, který v adventním čase loňského roku uspořádala Pražská-středočeská pobočka České geografické společnosti ve spolupráci s katedrou sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK na pražském Albertově. Pořadatelé setkání byli řešitelé grantového projektu GA AV Diferenciace proměn religiózní krajiny Česka v transformačním období, vedení Tomášem Havlíčkem z pořadatelského pracoviště.

Pracovní setkání se proti podobným akcím vyznačovalo výrazně větším prostorem pro diskusi a výměnu názorů a také mělo velmi dobře sestavený a tematicky bohatý program vstupních příspěvků.

Na úvod semináře Tomáš Havlíček představil současné trendy v religiózní geografii a jejich reflexi v českém geografickém prostředí. Šlo vlastně o jakési vstupní teoreticko-metodologické zarámování tematického zaměření grantového projektu a semináře; více informací o projektu lze nalézt např. na webové straně www.religion-landscape.cz. Následovaly příspěvky hostů, převážně negeografů.

Historik Matěj Spurný ze sdružení Antikomplex přednesl příspěvek s názvem Zánik religiózní krajiny při západní hranici. V něm poukázal zejména na kořeny současné tváře krajiny českého pohraničí, které tkví v jeho specifickém a složitém historickém vývoji ve 20. století poznamenaném zejména odsunem českých Němců a zřízením tzv. „železné opony“. Diskutoval nejen devastaci a zánik religiózních památek v kontextu změn funkcí pohraničních území, ale i proces revitalizace zájmu o jejich obnovu v postkomunistickém období. Jedná se především o posun jejich role „symbolů víry“ do nové pozice kulturního dědictví. Zmínil zejména potenciál těchto objektů pro formování územní identity obyvatel a to jak rezidentů, tak i dalších uživatelů území (rekreantů, chalupářů).

Silvie Kučerová a Zdeněk Kučera z PřF UK představili multikulturní dimenze formování krajiny v dosídlovaném území Podbořanska. Diskutovali zejména témata související s problematikou obyvatelstva a formování jeho vztahu k území, které obývá (otázky rodáctví a soužití různých etnik, formování regionální identity, proměn a plurality významů symbolů).

Teolog Tomáš Kotrlý z Ministerstva pro místní rozvoj ČR a Katolické teologické fakulty UK příspěvkem nazvaným Kanonická forma posvátných míst rozdmýchal diskusi o jednom z klíčových geografických pojmů – „místo“ a procesech jeho formování, institucionalizace i zániku. Představil své poznatky o vývoji počtu posvátných míst, otázce autority církve a aktu přidělení.

Religionista Zdeněk Vojtíšek z Evangelické teologické fakulty UK pohovořil o nových náboženských hnutích v Česku, socio-prostorových a historických souvislostech jejich výskytu a vývoje a v neposlední řadě též jejich vlivu na formování komunit, od lokální po globální úroveň.

Závěrečné vystoupení patřilo organizátorce workshopu Martině Hupkové z PřF UK. Představila rozsáhlý terénní výzkum diferenciací charakteru religiózní krajiny v Česku na příkladu výskytu drobných sakrálních staveb v širších souvislostech vývoje religiozity obyvatelstva v Česku, změn socio-kulturního systému a hodnotových měřítek společnosti, včetně diskuse proměn významu pojmů „víra“ a „vyznání“ v čase. To vše ve vztahu k různým hodnotám připisovaným sakrálním stavbám (od duchovních po ekonomické) a k možnostem jejich funkčního využití.

Třicet účastníků workshopu mělo také možnost diskutovat o desítku posterů – výstupů grantového projektu, které vznikly ve spolupráci se studenty sociální geografie. Místy bouřlivá diskuse doložila, jak nezbytné a potřebné je o krajině, jejích hodnotách, změnách, proměnách jejího vnímání hovořit, a to nejen uvnitř tradičních vědních disciplín, ale zejména na interdisciplinárních fórech. Workshop Religiózní krajina Česka byl z tohoto hlediska velmi zdařilou platformou k výměně názorů i zkušeností.